Rovatvezető: dr. Horváth Géza
34/513-677 dr.horvath.geza@jamk.hu

KEMLIB

Telepítés-*eredet*, hagyomány-*ápolás*, identitás-*erősítés*

(Közös gyökerek felidézése, helytörténet és oktatás kapcsolatának erősítése, identitás megőrzése.)

A nemzetiségi kultúrák a mai Magyarországon is szinte mindenütt jelen vannak, hatásuk, örökségük pedig igen jelentős. Sok esetben annyira a magunkénak érezzük ezt az örökséget, hogy annak nemzetiségi jellegére, eredetére nem is gondolunk.

A közelmúltban tartották Felsőgallán annak a kötetnek a bemutatóját, amelyet egy 2008-ban szintén a Széchenyi Művelődési Házban megrendezett konferencia anyagából állítottak össze. A tanácskozás Alsó-és Felsőgalla betelepítésének 275. évfordulója alkalmából került megrendezésre: *Telepítés, hagyomány, identitás* címmel. E szakkifejezések, alapfogalmak tisztázása és megértése kulcsfontosságú a hazai kisebbségek, így a németek és a többség, a magyarság szempontjából is.

E kötet nem egyedülálló az utóbbi években megjelent-, a helyi németséggel foglalkozó helytörténeti kiadványok sorában.

2007-ben jelentette meg a község újratelepítésének 260. évfordulója alkalmából Kecskéd község és kisebbségi önkormányzata a falu település-történetének gyűjteményes kötetét[1]. Egy évvel később hasonló évforduló kapcsán vehettük kézbe Várgesztes község történetének ugyancsak gyűjteményes munkáját[2].

2009-ben a szomszéd-, ugyancsak Tatabánya-kistérségi település, Vértessomló is letette maga művét a helyi hagyományőrzés és identitás-erősítés „asztalára”[3]. Ezt követte a második világháború utáni kollektív felelősségre vonás és büntetés időszakának tudományos igényű feldolgozása[4]. Ez utóbbi azért is fontos, mert a többségi magyarok és kisebbségi németek történelmi sorsa egybefonódik - a második világháborút követő **rövid** időszak kivételével.

Valamennyi műnek, így a felsőgallainak is célja, hogy ráirányítsa a figyelmet a mai Magyarország és benne Komárom-Esztergom megye német nemzetiségi lakosságára és annak történelmére, kultúrájára, kulturális örökségére. Magyarországon, így szűkebb hazánkban is, a közös történelem okán különösen fontos, hogy átgondoljuk és a címben jelzett fogalmak köré csoportosítva megértsük a kisebbségi, nemzetiségi kötődéseket, törekvéseket.

Vajon segítenek-e ezek a művek az érintetteknek a kettős identitásról való szisztematikus tudás elsajátításában? Abban, hogy jobban megértsék saját helyzetüket. Elég fogódzót nyújtanak-e ezek az évfordulós kiadványok ahhoz, hogy a "svábok" megfogalmazhassák etnikai csoportként való fenn-

[1] Kecskéd település-története: a község újratelepítésének 260. évfordulója tiszteletére = Die Ortgeschichte von Kätschka : Zu Ehren des 260 Jahrestages der Neubesiedlung der Gemeinde / [a kötetet lektorálta és szerk. Fatuska János, Fülöp Éva Mária]. - Kecskéd: Német Kisebbségi Önkormányzat, 2007.- 233 p.: ill.

[2] Várgesztes = Gestitz / [szerk. Hartdégen Sándor, Rabazzi Stepancsics Gusztáv] ; írták Beck András [et al.] ; [ford. Hutterné Pogány Irene,Hartdégen Bernadett, Hartdégen Sándor] ; [fotók Varga Norbert, Gyalog László, Hartdégen Sándor]. - Várgesztes: Német Kisebbségi Önkormányzat, 2008. - 576p. : ill.,

[3] Vértessomló: emlékirat a németek betelepítésének 275. évfordulójára =Schemling : Festschrift zur 275-Jahr-Feier der Ansiedlung der Deutschen.- Vértessomló : Vértessomló. Önkormányzat, 2009 (Tatabánya : Mercurius Reklámiroda és Nyomda Kft.). - 367 p. : ill.,

[4] Isten véled hazánk : konferencia a Komárom-Esztergom megyei németek kitelepítésének 60. évfordulójára = Ade unser Vaterland : Konferenz anlässlich der 60. Jahreswende der Vertreibung der Deutschen aus dem Komitat Komorn-Gran : Tatabánya, 2006 / [szerk. A. Pál Gabriella, Fatuska János].- Tatabánya : Tatabányai Múzeum, 2010 (Tatabánya : Alfadat-Press Nyomdaipari Kft.). - 162 p. - (Tatabányai Múzeum. Tudományos füzetek, ISSN 1417-1074; 9.)

maradásuk lehetséges „túlélési stratégiáit“? Ezzel kapcsolatban érdemes idézni Bindorffer Györgyi: *A magyarországi svábok túlélési stratégiái* című felsőgallai előadásának végkövetkeztetését.

„Az identitás megőrzésének fontos elemei a helytörténetek, a helytörténeti kutatások közreadása könyv alakban, a kollektív emlékezetben őrzött kitelepítés- és visszatelepítés-történetek. Új elemként vehetjük figyelembe a nemzetiségi identitásban a származás- és családfakutatásokat. [Ehhez ad segítséget Fatuska János nyitó tanulmánya, 8-15 p.] Mind a régi, mind az új elemek beépülése az identitásba nagyon fontos a megmaradást tekintve, mert ha a nemzetiségi iskolából kikerülve a fiatalok nem vállalják, hanem választják identitásukat, akkor a jövőre nézve a származás nem is mindig egyértelmű, és biztos tudata önmagában nem lesz elég muníció az etnikai identitás megőrzésére és továbbadására, annak ellenére, hogy a nemzetiségi bevallások száma identitáselemként 1990-re jelentősen megnőtt.”

Altdorferné Pál Gabriella néprajzkutató tanulmánya: *Néprajzi és muzeális értékek a tatabányai kistérségben* című írása szerint *„a kistérség táji, történeti, nemzetiségi széttagoltsága nem feltétlenül hátrány, hiszen a természeti szépség, a kulturális sokszínűség vonzóvá és érdekessé teheti ezt a vidéket.”* Közös felelősség, hogy ez a sokszínűség a jövőben is megmaradjon.

A felsőgallai kötet mondanivalójának hitelességét erősítik a szerzők személyes kötődései e kisebbséghez. A képanyag dokumentumértékű, megismételhetetlen kiegészítés a szöveges rész mellett és után.

Mindebből látható, hogy az MTA Kisebbségkutató Intézete munkatársának tanulmánya, de az egész kötet túlmutat a szűkebben vett felsőgallai és kistérségi határokon. Kívánom, hogy a téma iránt érdeklődők alapkönyvként, a magyarországi nemzetiségiek ajánlott irodalomként, a felsőgallaiak kötelező

Dr. Horváth Géza

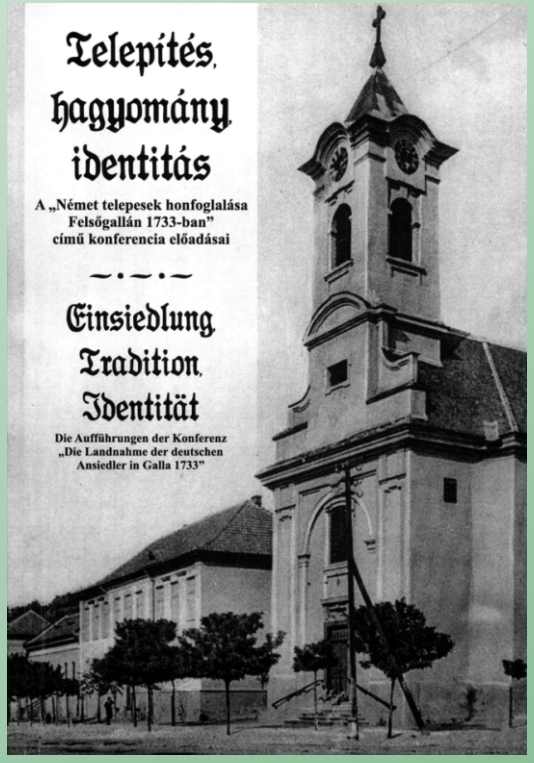

(Telepítés, hagyomány, identitás: a "Német telepesek honfoglalása Felsőgallán 1733-ban" című konferencia előadásai = Ainsiedlung, Tradition,Identität : die Aufführungen der Konferenz "Die Landnahme der deutschen Ansiedler in Galla 1733" / [szerk. Schmidt Magdolna] ; [ford. Marton-Moczik Alexandra] ; [fotók Dallos István, Radicsné Csáki Eszter]. - Tatabánya :Német Nemzetiségi ÁMK. Széchényi István Művelődési Ház, 2010 (Tatabánya :Alfadat-Press Nyomdaipari Kft.).- 69 p. : ill)